

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ У КОНТЕКСТІ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «РОСІЙСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА» (10-11 КЛАСИ)

Фідкевич Олена

канд. філ. наук, ст. наук. співробітник

Інститут педагогіки НАПН України

м. Київ, Україна

Процес модернізації загальної середньої освіти в Україні передбачає якісні зміни її змісту, орієнтацію на інтереси та інтелектуальні запити учнів, на створення позитивної мотивації з метою забезпечення ефективності та результативності навчальної діяльності [1].

У шкільну практику впроваджуються нові навчальні програми, які розроблені на основі компетентнісного підходу. Серед них і програма інтегрованого курсу «Російська мова і література» (10-11 класи).

Оцінювання навчальних досягнень учнів у контексті цього курсу має свої особливості.

У навчальному процесі здійснюються два види оцінювання (поточне і контрольне), на підґрунті яких виставляються семестрові і підсумкові оцінки.

Мовленнєва лінія є основою інтеграції, тому поточне та контрольне оцінювання охоплюють основні види мовленнєвої діяльності: аудіювання, читання, говоріння, письмо. Есе у контексті цього курсу є основною письмовою формою контролю та оцінювання учнів, тому що воно репрезентує здатність учнів до самостійного висловлювання думок щодо певної теми.

Втім сучасна система оцінювання передбачає не лише фіксацію навчальних досягнень учня, а й оцінку та супровід прогресу його особистих досягнень. Саме тому на уроках інтегрованих курсів рекомендується використовувати формувальне оцінювання.

Мета, завдання та науково-методичні засади інтегрованого курсу мови і літератури корелюють з принципами формувального оцінювання.

Наразі воно активно використовується вчителями, які працюють за цією програмою.

Втім актуалізація формувального оцінювання в школах України має свої складності, які пояснюються насамперед необхідністю зміни стереотипів у підходах до оцінювання, осмислення місця й ролі формувальної оцінки в процесі контролю навчальних досягнень учнів, розробкою ефективних форм її реалізації.

Саме тому теоретичні та практичні аспекти формувального оцінювання потребують більш детального висвітлення.

Безпосередньо термін «формувальне оцінювання» запровадили англійські вчені П. Блек і Д. Уільям [2]. Вони розглядали оцінювання, як всі дії вчителя, а також їх учнів в оцінюванні самих себе, які забезпечують отримання інформації, що використовується у якості зворотного зв'язку для корекції процесу навчання.

Завдяки активній участі учнів в процесі оцінювання вони глибше занурюються в матеріал і розвивають навички самооцінювання, зростає їх навчальна мотивація. Для кожного уроку вчителем визначаються цілі навчання і критерії оцінювання успішної діяльності учнів, які обов'язково узгоджуються з ними.

Формувальне оцінювання передбачає постійний зворотний зв'язок між вчителем та учнем, завдяки якому учень одержує інформацію про орієнтири свого розвитку у навчанні, разом із вчителем планує цілі та аналізує результат своєї діяльності на доступному для учнів початкової школи рівні. В результаті зворотного зв'язку вчитель здійснює підтримку учнів у процесі навчання з метою подолання труднощів у засвоєнні матеріалу та подальшого прогресу учнів.

Як тільки учень просувається у процесі навчання, разом з вчителем вибираються нові цілі навчання, тим самим підтримується цикл формуючого оцінювання.

Якщо цей підхід інтегрується в щоденну навчальну роботу, яка відбувається в класі, комунікаційний механізм, що зв'язує вчителя з учнями, стає більш дієвим і ефективним.

Важливими елементами процесу формувального оцінювання є самооцінювання і взаємооцінювання.

Самооцінка – це підґрунтя для розвитку самостійності учнів та їх впевненості у власних силах. Учень поступово буде вчитися не залежати тільки від зовнішніх оцінок своєї діяльності, оцінювати власну компетентність, спокійно реагувати на аналіз учителем своєї навчальної діяльності.

Формувальне оцінювання передбачає також взаємооцінювання — оцінювання учнями результатів роботи один одного. Учитель має наполегливо формувати культуру взаємооцінювання, яке буде ґрунтуватися не на критиці однокласників, а на виявленні їх найбільших досягнень.

На основі спостережень, відповідей на питання, аналізу учнівських робіт, листів самооцінювання учитель визначає динаміку навчальної діяльності учнів та виявляє причини недостатнього розуміння та засвоєння ними навчального матеріалу, спрямовує(корегує) їх діяльність на розкриття особистісного потенціалу з метою покращення результатів навчання.

Традиційний підхід на етапі корекції передбачає, що вчитель спрямовує увагу учня передусім на помилки. Сам виправляє їх. При цьому часто учень не розуміє причин своїх помилок, не має можливості самостійно доопрацювати матеріал та виправити помилки. Учитель сам виставляє оцінку. Самооцінювання не актуалізується у цьому процесі.

У процесі формувального оцінювання вчитель перш за все визначає правильно (відповідно вироблених критеріїв) виконані завдання. Робота учня є підґрунтям для вироблення конкретних рекомендацій щодо її покращення.

Рекомендації можна надавати у різний спосіб, але бажано не у формі прямої настанови.

Вчитель може нагадати учневі навчальні цілі і попросити співставити їх з результатами роботи, звернути увагу учня на алгоритм, зразок, на основі якого виконувалося завдання; на конкретному прикладі показати, що необхідно зробити; поставити корегуючі питання. Вибір цих інструментів корекції здійснюється відповідно до психологічних особливостей учня та рівня опанування ним навчального матеріалу.

У процесі корекції перевага надається індивідуальній роботі, яку вчитель здійснює під час виконання завдань, так після їх перевірки.

Робота над помилками у групі здійснюється шляхом спільного обговорення учнями найбільш успішних моментів їх роботи і тих, що потребують вдосконалення відповідно до вироблених критеріїв.

Використання формуального оцінювання у відповідності до індивідуальних психологічних особливостей учнів, їх навчального рівня, способів сприйняття ними інформації сприятиме ефективності формування ключових і предметних компетентностей у процесі навчання за новою інтегрованою програмою.

Список літератури:

1. Топузов О. Модернізація загальної середньої освіти як умова професійного розвитку особистості / О. Топузов, М. Головка // Nauka. Edukacja, wychowanie i praca. Księga jubileuszowa dedykowana Profesowi doktorowi habilitowanemu Franciszkowi Szloskowi.- Warszawa – Siedlce: AKKA, 2018.- С. 98-107.

2. Inside the Black Box : Raising Standards through Classroom Assess-Black P. ment / Paul Black, Dylan Wiliam // Phi Delta Kappan. – 1998. – Vol. 80, No. 2 (October). – PP. 1–12.